

כד]: "כי לא לעולם חוסן, והאם יהיה הנזר
[הכתר] קיים ונמשך לדור ודור!?"
וממשיכה הברייתא:

[משלי יח] "שאת פני רשע לא טוב" — לא
טוב להם לרשעים שנושאים להם פנים,
שמוותרים להם משמים מלהענישם בעולם
הזה. כי בכך נפרעים מהם בעולם הבא
[מהרש"א].

לא טוב לו לאחאב שנשאו לו משמים פנים
בעולם הזה.

שנאמר [מלכים א כא]: "וען כי נבנע מפני,
כשהוכחו אליהו, לא אביא הרעה בימיו".
וכיון שלא הגיעה אליו הרעה הוא המשיך
ברשעו, ומתוך כך איבד את חלקו בעולם
הבא. [מהרש"א]

והמשך הפסוק הוא: "טוב להטות צדיק
במשפט" —

טוב להם לצדיקים שאין נושאים להם פנים
בעולם הזה.

טוב לו למשה שלא נשאו לו פנים בעולם
הזה. וכמו שנאמר [במדבר כ] שלא נשאו לו
פנים: "וען לא האמנתם בי להקדישני". הא
אילו האמנתם בי — עדיין לא הגיע זמנכם
ליפטר מן העולם.

אשריהם לצדיקים. לא דיין שהן זוכין, אלא
שמזכין לבניהם ולבני בניהם, עד סוף כל
הדורות.

שכמה [שנים] בנים היו לו לאהרן, שהיו גם
הם ראויין לישרף כנדר ואביהוא. שנאמר
[ויקרא י] על אלעזר ואיתמר "הנותרים",

רב, שהיה דיין ובידו שררת המשפט, כי הוה
נפיק למידן דינא, כשיצא לדון דין, אמר הכי
על עצמו [בלשון גוף נסתר]:

בצבו נפשיה ברצון עצמו לקטלא להרוג
עצמו [אם יטעה בדין] הוא נפיק. ואילו את
צבו רצון ביתיה — לית הוא עביד, שהרי
אין לו לדיין פרנסה מין הדין. וריקן מכסף
לביתיה אזיל הוא חזור, במקום להתפרנס.
ולואי שתהא ביאה חזרה הביתה כיציאה אל
הדין.

רבא, כי הוה נפיק לדינא, אמר הכי:

א-19 בצבו נפשיה ברצון עצמו — לקטלא
להריגת עצמו נפיק.

וצבו ביתיה לית הוא עביד, וריקן לביתיה
אזיל.

ולואי שתהא ביאה כיציאה.

[הב"ח מחק את דברי רבא, שאינם אלא
חזרה על דברי רב].

וכי הוי חזי כאשר היה רואה אמבוהא גדודי
אנשים שצועדים אבתריה אחריו לכבודו,
אמר לעצמו כדי שלא תזוח דעתו מהכבוד
את הפסוק: [איוב כ] "גם אם יעלה לשמים
שיאו, וראשו לעב יגיע — כמו גללו, צואתו
היוצאת ממנו, כך גם הוא לנצח יאבד.
ורואיו בגדלותו יאמרו יתמהו אחר כך:
איז!?"

רב זוטרא כי הוה מכתפי ליה, לפי שהיה זקן
היו נושאים אותו על כתפיהם אל בית
המדרש, בשבתא דריגלא בשבת של הרגל
שבה היו מתאספים אנשים רבים לשמוע
אותו, והיה כבודו גדול, הוה אמר [משלי

שהיו ראויים להשרף, אלא שעמד להם זכות אביהם, ונותרו מן השריפה.

אוי להם לרשעים, לא דיין שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות.

הרבה בנים היו לו לכנען שראויין ליסמך כדיינים, כטבי, עבדו של רבן גמליאל. אלא שחובת אביהם גרמה להן שלא יגיעו לכך.

כל המזכה את הרבים — הקב"ה מזכהו שאין חטא בא על ידו.

וכל המחטיא את הרבים — כמעט אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

ומבאר הגמרא:

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, מאי טעמא — כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן. שנאמר [תהלים טז] "כי לא תעזב נפשי לשואל, לא תתן חסידך לראות שחת".

וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה — כדי שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם.

שנאמר [משלי כח] "אדם עשק בדם נפש, שאיבד נפש וחייב על כך עונש — עד בור הגהינום ינום, ואל יתמכו בו משמים להצילו!".

שנינו במשנה: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

והוינן בה: למה לי למימר "אחטא ואשוב, אחטא ואשוב" תרי זימני? והרי הסיבה שאין מספיקים בידו לעשות תשובה היא

מחמת שהזדמנות התשובה היא הגורם לחטאו, ודי בכך שאמר זאת פעם אחת!?

ומשנינן: כונת המשנה היא לומר שאדם הרגיל לחטוא ולשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה, כיון שמעשה העבירה הוקל בעיניו. וכדרב הונא אמר רב.

דאמר רב הונא אמר רב: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה — הותרה לו.

הותרה לו סלקא דעתך?

אלא: נעשית לו כהיתר.

שנינו במשנה: האומר "אחטא ויום הכפורים מכפר" — אין יום הכפורים מכפר.

והוינן בה: לימא מתניתין — דלא כרבי הסובר שאפילו בלא עשה תשובה מכפר עליו יום הכיפורים.

דתניא, רבי אומר: על כל עבירות שבתורה, בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה — יום הכפורים מכפר!

אפילו תימא רבי, "אגב" — שאני. כיון שכל חטאו הוא אגב [מחמת] השענותו על כפרת יום הכיפורים, אין יום הכיפורים מכפר עליו.

עוד שנינו במשנה: עבירות שבין אדם למקום וכו'.

רמי ליה רב יוסף בר חבו לרבי אבהו: וכי עבירות שבין אדם להבירו אין יום הכפורים מכפר?

והא כתיב [שמואל א ב] "אם יחטא איש לאיש — ופללו אלהים". ומניחה הגמרא

כי היות ובאת בכף רעך — לך התרפם, ורהב רעיך".

ומסבירה הגמרא את הפסוק, כיצד יעשה?

אם ממוזן יש לו בידך, "התרפס" — התר לו פסת יד, פתח את כף ירך הסגורה, ופרע את החוב.

ואם לאו, שאין ביניכם חוב כספי, אלא הקנטתו בדברים — הרבה עליו ריעים. שלח לו ידידים רבים שיפייסוהו, וימחול לך.

אמר רב חסדא: וצריך הפוגע בחבירו לפייסו שלש פעמים, בשלש שורות, שורה אחת בכל פעם, של שלשה בני אדם בכל שורה.

שנאמר [איוב לג] על הפוגע בחבירו "ישר ישלח אליו שורה על אנשים [ובשורה יש שלשה אנשים, לפחות], ויאמר: א. חטאתי. ב. וישר העויתי. ג. ולא שוה לי לעשות זאת".

ועל כל אמירה ואמירה יעמיד שורה של שלשה אנשים.

אמר רבי יוסי בר הנינא: כל המבקש מטו בקשה או מחילה מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים.

שנאמר [בראשית נ] באחי יוסף "אנא, שא נא פשע אחיך. ועתה שא נא". ו"מא" — לשון בקשה הוא, ונקטוהו אחי יוסף שלש פעמים.

ואם מת הנפגע לפני שביקש ממנו מחילה — מביא הפוגע עשרה בני אדם, ומעמידן על קברו, ואומר: חטאתי לה' אלהי ישראל, ולפלוני שחבלתי בו.

ש"פלל" הוא לשון פיוס, שהיות וחזר בתשובה כלפי שמים, הקב"ה מפיסו ומכפר לו גם אם אינו מרצה את חבירו.

ומשנינן: מאן אלהים האמור בפסוק — דיינא. והלשון "פלל" הוא מלשון משפט, ששופטו הדיין בדין [כמו "ונתן בפלילים"].

ומקשינן: אי הכי ש"פלל" האמור כאן הוא לשון משפט, אימא סיפא של אותו פסוק: "ואם לה' יחטא איש — מי יתפלל לו?" ולפי דבריך כך צריך להיות ביאורו של המשך הפסוק: מי ישפוט עבור חטא שחטא האדם לה'.

וזה לא יתכן, שהרי רבים שלוחים לו למקום.

ומשנינן: לעולם "פלל" האמור בפסוק הוא לשון פיוס, אלא שהכי קאמר:

אם יחטא איש לאיש, ופללו, יפייס את חבירו — אלהים ימחול לו.

ואם לה' יחטא איש — מי יתפלל יפייס בעדו? רק תשובה ומעשים טובים יעזרו לו!

אמר רבי יצחק: כל המקניט את חבירו, אפילו בדברים — צריך לפייסו, שנאמר [משלי ו]:

"בני, אם ערכת לרעך, ערכות כספית [או שיש לך התחייבות כספית אחרת אליו].

או אם תקעת לזר כפיך, שהבטחת לו הבטחה בתקיעת כף.

או אם נוקשת נכשלת ונלכדת באמרי פיך, שהקנטת חברך בדברים —

עשה זאת אפוא, בני, והנצל כך:

רבי ירמיה הוה ליה מילתא לרבי אבא בהדיה. רבי ירמיה עשה דבר כנגד רבי אבא, שהיה ראוי לו לרבי אבא להתרעם בו עליו.

אזל רבי ירמיה לפייסו.

איתיב אדשא וישב על פתח השער דרבי אבא.

בהדי דשריא אמתיה מיא כאשר שפכה אמתו של רבי אבא את מי השופכין, מטא זרזיפי דמיא ארישא. נתזו טיפות מי שופכין על ראשו של רבי ירמיה.

אמר רבי ירמיה: עשאוני כאשפה. וקרא אנפשיה [תהלים קיג] "מאשפת — ירים אביון".

שמע רבי אבא את קולו של רבי ירמיה, ונפיק ויצא לאפיה אליו.

אמר ליה רבי אבא לירמיה: השתא, עתה, שנתזו עליך מי שופכין מביתי, התהפכו הדברים, ואני הוא זה שצריכנא למופק אדעתך, לפייס אותך ולהוציא ממך את הקפדתך עלי. כדכתיב "לך התרפם ורהב רעיד".

רבי זירא, כי הוה ליה מילתא בהדי איניש, כשחטא אדם נגדו, הוה חליף ותני היה חולף ושונה בהילוכו לקמיה לפני החוטא לו, וממציא עצמו ליה, כי היכי דניתי כדי שיבוא החוטא ופייסנו, וניפוק ליה מדעתיה. ואז הוא יוכל למחול לו.

רב הוה ליה מילתא בהדי הווא טבחא, הטבח חטא נגד רב.

לא אתא לא בא הטבח לקמיה דרבא לפייסו ולבקש סליחתו.

במעלי יומא דכפורי בערב יום הכיפורים, אמר איהו רב: איזיל אנא אלך אני לפייסי ליה להתפייס עמו.

פגע פגש ביה ברב, רב הונא.

אמר ליה רב הונא לרב: להיכא קא אזיל הולך מר?

אמר ליה רב: לפייסי לפלניא.

אמר רב הונא לעצמו: איזיל אבא, רב, שהוא רבי — למיקטל נפשא! כיון שרב מטריח עצמו אליו, עתיד הטבח להענש במיתה.

אזל, הלך רב, וקם עילויה, ונעמד מול הטבח.

הוה יתיב היה הטבח יושב וקא פלי רישא, ומשבר עצמות של ראש בהמה.

דלי עיניה נשא הטבח עיניו וחזייה וראה את ב עומד מולו.

אמר ליה: אבא את! זיל, לך מכאן, לית לי מילתא בהדך! אין לי ענין לדבר אתך!

בהדי, כאשר, דקא פלי רישא, שיבר את עצמות הראש, אישתמיט גרמא, נשמטה והועפה בכח אחת העצמות, ומחייה בקועיה, והכתה אותו בפוגעה בצוארו, וקטליה.

רב הוה פסיק היה קורא פידרא פרשה מן הנביאים או מן הכתובים קמיה דרבי, לפני רבי.

עייל עלה ואתא נכנס רבי חייא, ורצה לפסוק ב-19 עמו את הפרשה.

הדר חזר רב לרישא, לתחילת הפרשה.